

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์โดยใช้
นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. แบบฝึกทักษะ
4. การอ่าน
5. การคิดวิเคราะห์
6. นิทานพื้นบ้าน
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. ประสิทธิภาพ
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. ดัชนีประสิทธิผล
11. ความพึงพอใจ
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 12.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 12.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 2-4) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา มีรายละเอียดพอสรุปได้ ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็น
กำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น
พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย

4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

สรุปว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้สอดคล้องตามกรอบของหลักสูตร ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

กำหนดการเรียนรู้ภาษาไทย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 1-3) กำหนดการเรียนรู้ภาษาไทยดังนี้

1. การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2. การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์และเขียนเชิงสร้างสรรค์

3. การฟัง การดูและการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการและการพูดเพื่อนำใจ

4. หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

5. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดการเรียนรู้ภาษาไทย ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระ/มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังรายละเอียดที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 7) นำเสนอ ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่า สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยมี 5 สาระ 6 มาตรฐาน สาระที่ 1 สาระการอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 สาระที่ 2 สาระการเขียน มาตรฐาน ท 2.1 สาระที่ 3 สาระ การฟัง การดูและการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 ในแต่ละมาตรฐานจะมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกำหนดไว้อย่างชัดเจน

สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552 : 18-22)

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
2. จับใจความสำคัญ สรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน
3. เขียนผังความคิดเพื่อแสดงความเข้าใจในบทเรียนต่าง ๆ ที่อ่าน
4. อภิปรายแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

5. วิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูลสนับสนุน และข้อคิดเห็นจากบทความ
ที่อ่าน

6. ระบุน้อยสังเกตการชวนเชื่อ การโน้มน้าว หรือความสมเหตุสมผลของงานเขียน

7. อ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลาย และประเมินคุณค่าหรือ
แนวคิดที่ได้จากการอ่านเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต

8. มีมารยาทในการอ่าน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย

1.1 บทร้อยแก้วที่เป็นบทบรรยายและบทพรรณนา

1.2 บทร้อยกรอง เช่น กลอนบทละคร กลอนนิทาน กลอนเพลงยาว

และกาพย์ห่อโคลง

2. การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ เช่น

2.1 วรรณคดีในบทเรียน

2.2 บทความ

2.3 บันทึกเหตุการณ์

2.4 บทสนทนา

2.5 บทโฆษณา

2.6 งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ

2.7 งานเขียนหรือบทความแสดงข้อเท็จจริง

2.8 เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระ

การเรียนรู้อื่น

3. การอ่านตามความสนใจ เช่น

3.1 หนังสืออ่านนอกเวลา

3.2 หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย

3.3 หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน

4. มารยาทในการอ่าน

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 1 สาระการอ่าน
มาตรฐาน ท 1.1 ตัวชีวิต 8 ตัว สาระการเรียนรู้แกนกลาง 4 เรื่อง

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและ

เขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด
2. เขียนบรรยายและพรรณนา
3. เขียนเรียงความ
4. เขียนย่อความ
5. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
6. เขียนจดหมายกิจธุระ
7. เขียนวิเคราะห์ วิจัยและแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งในเรื่องที่อ่าน

อย่างมีเหตุผล

8. มีมารยาทในการเขียน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การคัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียน ตัวอักษรไทย
2. การเขียนบรรยายและพรรณนา
3. การเขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์
4. การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิทาน คำสอน บทความทางวิชาการ บันทึก

เหตุการณ์ เรื่องราวในบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น นิทานชาดก

5. การเขียนรายงาน

5.1 การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า

5.2 การเขียนรายงาน โครงงาน

6. การเขียนจดหมายกิจธุระ

6.1 จดหมายเชิญวิทยากร

6.2 จดหมายขอความอนุเคราะห์

7. การเขียนวิเคราะห์ วิจัยและแสดงความรู้ ความคิดเห็นหรือโต้แย้งจากสื่อต่าง ๆ เช่น

7.1 บทความ

7.2 บทเพลง

7.3 หนังสืออ่านนอกเวลา

7.4 สารคดี

7.5 บันทึกคดี

8. มารยาทในการเขียน

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 2 สาระการเขียน
มาตรฐาน ท 2.1 ตัวชี้วัด 8 ตัว สาระการเรียนรู้แกนกลาง 8 เรื่อง

สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้
ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

1. พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู
2. วิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ
3. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผลเพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ใน

การดำเนินชีวิต

4. พูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

5. พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า

6. มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การพูดสรุปความจากเรื่องที่ฟังและดู

2. การพูดวิเคราะห์และวิจารณ์จากเรื่องที่ฟังและดู

3. การพูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น

3.1 การพูดอวยพร

3.2 การพูดโน้มน้าว

3.3 การพูดโฆษณา

4. การพุดรายงานการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

5. มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 3 สาระการฟัง
การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 ตัวชี้วัด 6 ตัว สาระการเรียนรู้แกนกลาง 5 เรื่อง

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา
และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

1. สร้างคำในภาษาไทย

2. วิเคราะห์โครงสร้างประโยคสามัญ ประโยครวมและประโยคซ้อน
3. แต่งบทร้อยกรอง
4. ใช้คำราชาศัพท์
5. รวบรวมและอธิบายความหมายของ คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

1. การสร้างคำสมาส
2. ลักษณะของประโยคในภาษาไทย
  - 2.1 ประโยคสามัญ
  - 2.2 ประโยครวม
  - 2.3 ประโยคซ้อน

3. กลอนสุภาพ
4. คำราชาศัพท์
5. คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 ตัวชี้วัด 5 ตัว สาระการเรียนรู้แกนกลาง 5 เรื่อง สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย

อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

1. สรุปเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น
2. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ
3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน
4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่าน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ
  - 1.1 ศาสนา
  - 1.2 ประเพณี
  - 1.3 พิธีกรรม

- 1.4 สุภายิต คำสอน
- 1.5 เหตุการณ์ประวัติศาสตร์
- 1.6 บันเทิงคดี
- 1.7 บันทึกการเดินทาง
2. การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดี วรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น
3. บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า
  - 3.1 บทอาขยานตามที่กำหนด
  - 3.2 บทร้อยกรองตามความสนใจ

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 ตัวชี้วัด 5 ตัว สาระการเรียนรู้แกนกลาง 3 เรื่อง

จากการศึกษาสาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจนตลอดแนว เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ใช้ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะ ดังต่อไปนี้

พรชัย ผาดโรสง (2545 : 31) กล่าวถึงความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเองช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ ทักษะเพิ่มขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน

อารีย์ วาสน์อำนวย (2545 : 48) ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างหนึ่งอันประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจที่จะนำมาใช้เพื่อให้ได้ฝึกฝนปฏิบัติเพิ่มเติมขึ้น เพื่อจะได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความคล่องแคล่ว ความชำนาญ ตลอดจนเกิดความแม่นยำ เป็นไปโดยอัตโนมัติ ด้วยการทบทวนเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เรียนไปแล้วอย่างมีทิศทาง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 641) ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง แบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเองให้นักเรียนตอบ

ศรีัญญา บุญทันตา (2553 : 32) ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง งาน กิจกรรม หรือสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ครูได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกทักษะให้แก่ นักเรียน มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย รูปแบบที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนเพื่อได้ฝึกปฏิบัติ จนเกิดความชำนาญและแม่นยำ

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง สำหรับให้ผู้เรียนได้ ฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะ เพิ่มขึ้น สามารถนำไปแก้ปัญหาในการเรียนและการดำรงชีวิต ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

วิรัตน์ จุติประภาค (2542 : 13) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี ดังนี้

1. จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน
2. จัดกิจกรรมให้หลากหลาย น่าสนใจ
3. ใช้ภาษาง่าย
4. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของแบบฝึกทักษะต้องชัดเจน

นิลาภรณ์ ธรรมวิเศษ (2546 : 19) กล่าวถึงลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ ดังนี้

1. มีรูปแบบที่น่าสนใจ ใช้แบบฝึกทักษะสั้น ๆ ตามลำดับความยากง่าย
2. ตรงตามเนื้อหา เหมาะสมกับวัย เวลา ความสามารถ ความสนใจและสภาพปัญหา ของนักเรียน
3. มีจุดหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกด้านใด กำหนดเวลาและแบบฝึกฝึกทักษะควรทันสมัย

อยู่เสมอ

ดังนี้

พัชรา พรหมณี (2549 : 59) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี ควรมีลักษณะ

1. มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2. มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ อธิบายชัดเจน ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาเหมาะสม คือ ไม่ใช่เวลาน้อยหรือมากเกินไปจนเกินไป
5. แบบฝึกทักษะควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
6. ลักษณะของแบบฝึกควรมีหลากหลายรูปแบบ

7. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้แล้วในชีวิตประจำวัน

8. แบบฝึกทักษะควรมีลักษณะที่นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้

จากการศึกษาค้นคว้าลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะที่ดีต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ แบบฝึกทักษะต้องมีจุดหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกทักษะด้านใด มีหลักจิตวิทยา คำสั่งชัดเจน เหมาะสมกับวัยและเวลา ได้รับความสนใจ เปิดโอกาสให้ตอบสนอง มีตัวอย่าง ภาพประกอบ ใช้ประโยชน์ ๆ รูปแบบหลากหลาย เน้นให้คิดและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

หลักจิตวิทยาในการสร้างแบบฝึกทักษะ

การศึกษาเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีผู้สร้างแบบฝึกทักษะไม่ควรละเลย เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ต้องขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ของจิตและพฤติกรรมที่ตอบสนอง โดยอาศัยกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นวิธีที่ดีที่สุด ดังเช่น กรรณิการ์ พวงเกษม (2540 : 7) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องสร้างโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ในการสร้างแบบฝึกทักษะจึงควรพิจารณาให้เหมาะสม ไม่ง่ายเกินไปสำหรับเด็กที่เก่ง และไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กที่อ่อน เพื่อให้เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กอ่อน

2. การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) ธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการฝึกฝนหรือการกระทำซ้ำ ๆ ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกทักษะจึงควรสร้างเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนเรื่องหนึ่ง ๆ ซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง โดยแบบฝึกทักษะมีลักษณะหลายรูปแบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย อันจะส่งผลทำให้ความสนใจในการฝึกลดลง และจะไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) เมื่อนักเรียนได้เรียนไปแล้ว นักเรียนย่อมต้องการทราบผลการเรียนของตนว่าเป็นอย่างไร เมื่อให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรืองานใด ๆ จึงควรเฉลยหรือตรวจเพื่อให้นักเรียนทราบผลโดยเร็วหรือนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้เอง เพื่อจะได้รู้ข้อบกพร่องของตนเอง

4. แรงจูงใจ (Motivation) ให้เด็กอยากทำจึงควรจัดทำแบบฝึกหัดต่อไป นอกจากนี้แบบฝึกหัดควรเป็นแบบสั้น ๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกหัดหลายรูปแบบไม่ซ้ำซาก เช่น อาจจัดแบบฝึกหัดในรูปแบบของเกม กิจกรรมในสถานการณ์ที่ต่าง ๆ แปลกใหม่ น่าสนใจและสนุกสนานเหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก

อารี พันธมณี (2541 : 42) กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการฝึกไว้ดังนี้

1. กฎแห่งการฝึกของธอร์นไคด์ (Thorndike) การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎข้อนี้เป็นการเน้นความมั่นคง แน่นแฟ้นของสิ่งที่เรียน ความรู้คงทนถาวรซึ่งแยกเป็น 2 กฎย่อย คือ

1.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Used) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้คงทนถาวร

1.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วไม่ได้กระทำบ่อย ๆ หรือไม่ได้ใช้เลย ย่อมทำให้ค่อย ๆ ลบเลือนไปในที่สุดหรือเกิดการลืมจนไม่เรียนรู้ อีกเลย

2. กฎแห่งผลที่พอใจของธอร์นไคด์ (Thorndike) การที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ต่อไปได้อีก ถ้าได้รับผลเป็นที่พึงพอใจก็จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ ทำให้อยากเรียนรู้ต่อไปอีก แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจก็จะไม่ยอมเรียนรู้หรือเบื่อหน่าย อาจทำให้ผู้กระทำเลิกทำสิ่งนั้นได้ การนำกฎแห่งผลที่พอใจมาใช้ ครูควรส่งเสริมให้เกิดความพอใจจากการฝึกด้วย การรู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริงว่าใครมีความสามารถ ความสนใจ ฯลฯ เพียงใดแค่ไหนแล้ว พยายามจัดการเรียนการสอนรวมทั้งมอบหมายงานที่มีความยากง่ายเหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนสร้างความรู้สึกลึกและสามารถทำได้สำเร็จในงานที่ตนได้รับมอบหมายก็จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะฝึกมากขึ้น

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2542 : 52) กล่าวถึง การสร้างแบบฝึกทักษะไว้ว่าต้องยึดหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Thorndike) เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของวัตสัน (Watson) นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ยิ่งทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้การฝึก ทอดทิ้งไปนานแล้วย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนกัน ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรคำนึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความถนัดและความสนใจ แตกต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกทักษะจึงพิจารณาถึงความเหมาะสม คือไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป และมีหลาย ๆ แบบ

3. การจูงใจผู้เรียนโดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามตามต่อไป และทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึกทักษะ นอกจากนั้นการใช้แบบฝึกทักษะสั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย

4. การนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้มาให้ผู้เรียนได้ทดลองทำ ภาษาที่ใช้พูด ใช้เขียนในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนและทำแบบฝึกทักษะในสิ่งที่ใกล้ตัว นอกจากนี้จะทำได้แม่นยำแล้ว ผู้เรียนยังสามารถนำหลักและความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย

จากการศึกษาหลักจิตวิทยาในการสร้างแบบฝึกทักษะ สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะให้น่าสนใจ ต้องยึดหลักจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้โดยการฝึกฝนได้ใกล้ชิด ฝึกบ่อย ๆ กฎแห่งผลและเสริมแรงจูงใจ จะทำให้แบบฝึกทักษะมีความสมบูรณ์และเหมาะสม

ขั้นตอนของการสร้างแบบฝึกทักษะ

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 21) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระสำหรับการจัดทำแบบฝึกทักษะ แบบฝึกหัด
2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระสำหรับโดยละเอียดเพื่อกำหนดจุดประสงค์ในการจัดทำ
3. ออกแบบการจัดทำแบบฝึกทักษะตามจุดประสงค์
4. สร้างแบบฝึกทักษะและส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น
  - 4.1 แบบทดสอบก่อนฝึก
  - 4.2 บัตรคำสั่ง
  - 4.3 ขั้นตอนกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ
  - 4.4 แบบทดสอบหลังฝึก
5. นำแบบฝึกทักษะไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์

วงศ์เดือน เป็ดทอง (2550 : 50) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น
  - 1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสอน
  - 1.2 ปัญหาการผ่านจุดประสงค์ของผู้เรียน
  - 1.3 ผลจากการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
  - 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และกิจกรรม
3. พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อ 1 โดยการสร้างแบบฝึกทักษะแล้วเลือกเนื้อหาในส่วนที่จะสร้างแบบฝึกทักษะนั้นว่าจะทำเรื่องอะไร
  4. ศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกทักษะจากเอกสารตัวอย่าง
  5. ออกแบบชุดฝึกทักษะให้มีรูปแบบที่หลากหลายน่าสนใจ

6. ลงมือสร้างแบบฝึกทักษะในแต่ละชุด พร้อมทั้งข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

7. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

8. นำไปทดลองใช้แล้วบันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2552 : 92) ในการสร้างแบบฝึกทักษะ มีขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร หลักการ จุดหมายของหลักสูตร

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์ในแต่ละแบบฝึกทักษะ

3. จัดทำโครงสร้างและแบบฝึกทักษะแต่ละชุด

4. ออกแบบแบบฝึกทักษะในแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ

5. ลงมือสร้างแบบฝึกแต่ละชุด รวมทั้งออกข้อสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

6. นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

7. นำแบบฝึกทักษะไปใช้ บันทึกผลแล้วปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

8. ปรับปรุงแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพ

9. นำไปใช้จริง และเผยแพร่ต่อไป

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะต้องศึกษาหลักสูตร หลักการ จุดหมายของหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ออกแบบ ลงมือสร้าง นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ นำแบบฝึกทักษะไปใช้ ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพแล้วนำไปใช้จริงและเผยแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะของสุคนธ์ สินธพานนท์ เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์โดยใช้นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

มีผู้ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 147) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือส่งเสริมหนังสือเรียน

2. ช่วยเสริมทักษะภาษาให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จาก

ครูผู้สอน

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ
  4. ช่วยเสริมทักษะความคงทน
  5. ช่วยให้ผู้มองเห็นจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของผู้เรียนได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันทั่วถึง
  6. ช่วยให้ประหยัดแรงงานและเวลาในการที่จะเตรียมการสอน ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาค้นคว้าแบบฝึก ทำให้มีเวลาและโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้น
- จิตรา สมพล (2547 : 12) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียนและการฝึกทักษะแต่ละทักษะนั้น ควรมีหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ไม่เบื่อ ช่วยให้ครูและนักเรียนทราบความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ ดังนั้นแบบฝึกทักษะจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2548 : 54) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้
1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
  2. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
  3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล
  4. ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษาให้คงทน
  5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบเรียนบทเรียนแล้ว
  6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง
  7. ช่วยให้ผู้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ชัดเจน
  8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากบทเรียน
  9. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
- จรุงจิต วงศ์คำ (2553 : 27) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้
1. เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมหนังสือเรียน
  2. ช่วยเสริมทักษะในการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น
  3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล
  4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะมากขึ้น
  5. ช่วยให้ผู้มองเห็นจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องของผู้เรียนได้ชัดเจน
  6. ช่วยให้ครูได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่าง ๆ ได้ทันทั่วถึง

7. ถ้าแบบฝึกทักษะมีการจัดทำเป็นรูปเล่ม จะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลา
8. ช่วยให้ผู้เรียนมีเวลาและโอกาสในการฝึกฝนทักษะมากขึ้น

จากการศึกษาประโยชน์ของแบบฝึกทักษะดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะเกิดแก่ผู้เรียนและครูผู้สอน มีดังนี้

1. เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น
2. ได้ทำงานด้วยตนเอง
3. ทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง
4. เห็นความก้าวหน้าของตนเอง
5. เสริมสร้างทักษะทางภาษาให้คงทน
6. ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
7. ฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากบทเรียน
8. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
9. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล
10. พบข้อบกพร่องของผู้เรียน
11. ช่วยลดภาระการสอนของครู
12. เป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้
13. ครูได้แนวทางในการพัฒนาการสอน
14. ครูทราบความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน
15. ครูมองเห็นจุดเด่นหรือจุดบกพร่องของผู้เรียน ได้ชัดเจน
16. ช่วยให้ครูและผู้เรียนประหยัดแรงงานและเวลาในการเรียนการสอน

สรุปว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือช่วยผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและค้นพบความสามารถของตน สามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

การอ่าน

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ

ความหมายของการอ่าน

มีผู้กล่าวถึงความหมายของการอ่าน ดังต่อไปนี้

จรัส สุขเกษม (2542 : 10) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ กลุ่มคำหรือวลีและประโยค ออกมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัย

ความสามารถในการแปล การตีความ การจับใจความสำคัญและการสรุปความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างมีจุดหมาย

สนิท สัตโยภาส (2545 : 92) ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึง การมองดูตัวอักษร แล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด จากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาอันควร

ยุภา บุญประชม (2551 : 12) ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึง การอ่านเป็นกระบวนการคิดที่ผู้อ่านต้องแปลความหมายจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและความรู้ทางภาษา จึงจะแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง

พิมพ์ภัทร ศิริเม (2553 : 20) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ คำ วลีและประโยค ออกมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผล ใช้สื่อระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกันและนำไปใช้ในการฟัง พูด อ่านและเขียนได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการรับรู้การสื่อสารทางภาษาระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยผู้อ่านต้องแปลความหมายทำความเข้าใจตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ แล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ มาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผล จนเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้ จิวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. การอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยในการศึกษาค้นคว้า เขียนรายงาน ทำการบ้าน เป็นคู่มืออ่านประกอบการเรียนการสอนทั้งในและนอก หลังจากจบการศึกษาแล้ว การอ่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
2. การอ่านเป็นประโยชน์การพัฒนาตนเองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้มีบุคลิกภาพดี รักษาสุขภาพ ดูแลบ้านเรือนให้สะอาด รักษาสิ่งแวดล้อม รับประทานอาหารถูกหลักอนามัยและโภชนาการ
3. การอ่านทำให้เป็นคนที่ทันสมัย ทันทต่อเหตุการณ์ การติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลา หรืออ่านอยู่ตลอดเวลา จะทำให้การสนทนาหรือการโต้ตอบเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถใช้ข้อมูลใหม่ ๆ ให้เป็นประโยชน์

4. การอ่านทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ช่วยในการปรับปรุงตัวเอง เช่น บุคลิกภาพ การพูดจา การรู้จักระงับอารมณ์ การมีความอดทน มีเหตุผล รู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. การอ่านเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ถ้าประเทศใดมีพลเมืองไม่รู้หนังสือ มีอยู่เป็นจำนวนมาก ประเทศนั้นย่อมไม่มีความเจริญก้าวหน้า จะเป็นประเทศด้อยพัฒนามักมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการปฏิวัติหรือรัฐประหารอยู่เป็นประจำ

6. การอ่านมีประโยชน์ในการที่จะช่วยให้รู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำให้เป็นคนรอบรู้ ช่วยให้เข้าใจในเรื่องที่สงสัย อยากรู้ อยากเห็น การอ่านถือเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา

7. การอ่านเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อแก้เหงาคลายเครียด อ่านเพื่อฆ่าเวลา เช่น ขณะรอรถประจำทางหรือรอเพื่อนและยังได้ความรู้แทรกอยู่ด้วย

8. การอ่านเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน เช่น การอ่านป้ายโฆษณา ฉลากยา วิธีการปรุงอาหาร วิธีการประกอบเครื่องมือต่าง ๆ การอ่านสัญญาต่าง ๆ การซื้อขาย สัญญาเงินกู้ อ่านจดหมาย

9. การอ่านช่วยพัฒนาจิตใจและความคิดให้เจริญงอกงาม ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจผู้อื่นได้ คติธรรม ข้อคิด ปรัชญาในการดำเนินชีวิต ตลอดจนจริยธรรม มโนธรรม คุณธรรม ทำให้ผู้อ่านเกิดเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

10. การอ่านช่วยขจัดความทุกข์ ความเศร้าหมอง ทำให้เข้าใจโลกและชีวิตมากยิ่งขึ้น เช่น คนป่วย คนผิดหวัง คนได้รับความทุกข์ เมื่ออ่านหนังสือธรรมะจะทำให้ได้ข้อคิดต่าง ๆ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 6) กล่าวว่าไว้ว่าการอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง สรุปได้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง

2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

3. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองขณะอ่าน

4. ผู้รักการอ่านจะรู้สึกมีความสุข

5. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง

6. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเองในขณะที่อ่าน

7. การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธิมากกว่าอย่างอื่น

ยุภา บุญประชม (2551 : 13) กล่าวว่าไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์มาก เพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ การอ่านเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น

คนที่อ่านหนังสือมากย่อมมีความรู้มากและได้เปรียบคนที่อ่านหนังสือไม่ได้ ฉะนั้นการอ่านจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมมนุษย์

จากความสำคัญของการอ่านที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การอ่านมีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นกิจกรรมที่สำคัญ จะช่วยให้ทุกคนมีการพัฒนาจิตใจและความคิดให้เจริญงอกงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและประเทศชาติสืบต่อไป

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านแต่ละครั้ง ต่างมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกงามขยายขอบเขตออกไป เพื่อให้รู้ทันต่อความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอผลของการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่านกว้างขึ้น
3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิง การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี สารคดีบางอย่างก็สามารถช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน คลายเครียดได้ไม่เบื่อหน่าย
4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจ บางครั้งคนเราต้องพบกับปัญหาและความไม่สมหวังทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ หากได้อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จก็จะทำให้ผู้อ่านมีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังครั้งใหม่ได้
5. อ่านเพื่อสนองความต้องการอ่าน ซึ่งเป็นความต้องการธรรมชาติ ได้แก่ ต้องการความมั่นคง ต้องการความยอมรับ ต้องการความมีหน้ามีตา ต้องการความสำเร็จ เช่น หนังสือที่แนะทางแก้ไข เพื่อสร้างบุคลิกภาพ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ

ธนุ ทดแทนคุณ และกุลวดี แพทย์พิทักษ์ (2548 : 47) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายการอ่าน คนแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและความต้องการของผู้อ่าน จุดมุ่งหมายในการอ่านแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อมุ่งให้ได้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อเข้าใจในเนื้อหาต่าง ๆ เช่น การอ่านตำราวิชาการ งานวิจัย ฯลฯ
2. การอ่านเพื่อความรอบรู้ เป็นการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับตัวเองมากขึ้น เช่น เหตุการณ์บ้านเมือง บทความต่าง ๆ ฯลฯ

3. การอ่านเพื่อหาคำตอบ เป็นการอ่านเพื่อต้องการคำตอบสั้น ๆ หรือสาระสำคัญ ๆ เท่านั้น เช่น การอ่านพจนานุกรม สารานุกรม ฯลฯ

4. การอ่านเพื่อความบันเทิงเพลิดเพลินใจ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ เช่น การอ่านเรื่องสั้น นวนิยาย เรื่องขำขัน ฯลฯ

นางนุช สามัญญฤทธิ์ (2551 : 15) ได้สรุปว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ ผู้อ่านเมื่ออ่านแล้วได้ความรู้ ความบันเทิง ความคิด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตมนุษย์ ในการอ่านแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่แล้วมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเพลิดเพลิน ค้นหาความรู้ และความจรรโลงใจ

การคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นความคิดพื้นฐานสำหรับการคิดในมิติอื่น ๆ การคิดวิเคราะห์ทำให้รู้เท็จจริง รู้เหตุผล ในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งข้อเท็จจริงนี้เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา การประเมินและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของการคิดวิเคราะห์

มีผู้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ที่น่าสนใจ ดังนี้

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2539 : 41) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นเหตุเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร

อรจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2546 : 66) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์หมายถึง ความสามารถในการคิดระดับที่ซับซ้อนและใช้กระบวนการวิเคราะห์และประเมินครอบคลุมทักษะการคิดอุปนัย เช่น การจำแนกความสัมพันธ์ วิเคราะห์ปัญหาปลายเปิด ระบุเหตุผล อนุมาน ประเมินความเกี่ยวข้องของข้อมูล

ชาตรี สาราญ (2548 : 40-41) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์สมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549 : 69) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์สิ่งใด และส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญนั้น แต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพัน

กันอย่างไรบ้าง และโดยอาศัยหลักการใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจจนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ประทีป ยอดเกตุ (2550 : 21) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะองค์ประกอบของเรื่องราวออกเป็นส่วนย่อย ค้นหาจุดเด่น จุดด้อย จุดสำคัญ จัดประเภทหาจุดมุ่งหมาย การรู้จักพิจารณา ค้นหา ใคร่ครวญ ประเมินค่า โดยการใช้เหตุผล ความรู้และประสบการณ์เดิมในการจำแนกค้นพบลักษณะร่วมกันของข้อมูล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ หล่อหลอมด้วยความสมเหตุสมผล เพื่อเป็นพื้นฐานในการคิด

สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อหาส่วนย่อย ค้นหาจุดเด่น จุดด้อย จุดสำคัญ จัดประเภทหาจุดมุ่งหมายของเรื่องราว เหตุการณ์ ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยใช้เหตุผลนำไปสู่ความเข้าใจได้อย่างชัดเจนและสามารถประเมินสรุปใจความสำคัญได้

ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

มีผู้ได้กล่าวถึงลักษณะของการคิดวิเคราะห์ตามความสามารถของบุคคลไว้หลายคน โดยเฉพาะตามแนวของบลูม (ลูอัน สายยศและอังคณา สายยศ. 2539 : 41) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวว่าประกอบด้วยอะไร มีความสัมพันธ์อย่างไร อะไรเป็นเหตุเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร ดังนั้นลักษณะของการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นการแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็นหรือมีบทบาทสำคัญที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุตัวไหนเป็นผล
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการค้นหาว่าความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นการค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุดิบของเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้เนื่องจากอะไร โดยยึดอะไรเป็นหลักเป็นแกนกลาง มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยงยึดถือหลักการใด มีเทคนิคอย่างไร หรือยึดคติใด

วิราพร พงศ์อาจารย์ (2542 : 89) ได้แบ่งลักษณะของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการพิจารณาจุดสำคัญ จุดเด่น จุดด้อย จัดประเภทบอกลักษณะ ค้นหาจุดมุ่งหมาย หาสาเหตุ และผลลัพธ์ของเรื่องราวต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ได้แก่ การให้พิจารณาว่ามีสิ่งใดที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สอดคล้อง สนับสนุนหรือขัดแย้งกัน สิ่งใดเป็นสาเหตุหรือผลลัพธ์

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการค้นหารูปแบบหลักการ แนวคิด โครงสร้างของเรื่องต่าง ๆ

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง (2545 : 50) ได้จำแนกลักษณะของการวิเคราะห์ไว้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการแยกแยะค้นหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งหรือเรื่องราวต่าง ๆ เป็นความสามารถในการบอกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง และความคิดเห็น ความแตกต่างของข้อสรุปจากข้อเท็จจริงที่นำมาสนับสนุน เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบที่สำคัญ สาเหตุและสาระสำคัญของเรื่อง

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เป็นการระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล และความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด เป็นความสามารถในการให้ผู้เรียนค้นหาหลักการของเรื่อง ระบุจุดประสงค์ของผู้เรียน ประเด็นที่สำคัญของเรื่อง เทคนิคที่ใช้ในการชักจูงผู้อ่านและรูปแบบของภาษาใช้

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยว่าประกอบด้วยอะไร มีความสัมพันธ์อย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญหาคำตอบให้กับคำถาม โดยมีลักษณะของการคิดวิเคราะห์ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์และหลักการของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

มีผู้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ที่น่าสนใจ ดังนี้

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546 : 48) กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะไม่เพียงการรู้หรือการจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว เพราะการคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้

2. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การมีทักษะเท่านั้น แต่การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง

3. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การฝึกทักษะอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

วินิชา สุชารัตน์ (2547 : 125) กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์มีลักษณะเป็น กระบวนการที่ใช้ปัญญาหรือใช้ความคิดนำพฤติกรรม ผู้ที่คิดวิเคราะห์เป็น จึงสามารถใช้ปัญญา นำชีวิตได้ในทุก ๆ สถานการณ์ เป็นบุคคลที่ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีเหตุผล ไม่มีอคติ มีความยุติธรรม และพร้อมที่จะสร้างสันติสุขในทุกโอกาส การคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ เรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องกับเทคนิค การตั้งคำถามเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทั้งสองเรื่องมีความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง

ไพรินทร์ เหมบุตร (2552 : 1) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การมีความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์และค่านิยม
2. การตีความ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด (Why)
4. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ใช้คำถามค้นหาคำตอบหาสาเหตุ หากการเชื่อมโยง ส่งผล กระทบ วิธีการ ขั้นตอน แนวทางแก้ปัญหา คาดการณ์ข้างหน้าในอนาคต

จากการศึกษาองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิด วิเคราะห์ ประกอบด้วย สิ่งที่กำหนดให้ หลักการการค้นหาความจริง โดยอาศัยการมีความเข้าใจ การตีความ การสังเกต ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ทักษะการจัดระบบข้อมูลและความเชื่อถือได้ของ ข้อมูล

เทคนิคของการคิดวิเคราะห์

มีผู้กล่าวถึงเทคนิคของการคิดวิเคราะห์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 97) กล่าวโดยสรุปว่าเทคนิคการคิดวิเคราะห์อยู่กับ เทคนิคการตั้งคำถาม “5 W 1 H” คือ การตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยใคร่รู้ของผู้ถาม เมื่อเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว อยากรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการอธิบาย การประเมินการแก้ปัญหา ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์และ การตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการจำแนกแจกแจง องค์ประกอบและการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องที่วิเคราะห์ โดยใช้คำถามในขอบข่าย “5 W 1 H” เพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริงในเรื่องนั้น ๆ ทุกแง่มุม โดยตั้งคำถาม ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด ทำไม (Why)

อนเนก พ.อนุกฎบุตร (2547 : 62-63) กล่าวว่าไว้ว่าเทคนิคการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. การคิดวิเคราะห์แยกองค์ประกอบ (Analysis of Elements) มุ่งให้ผู้เรียนคิดแยกแยะว่า สิ่งสำเร็จรูปหนึ่งมีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีแนวทางดังนี้

1.1 วิเคราะห์ชนิด โดยคิดและวินิจฉัยว่าข้อความ เรื่อง เหตุการณ์ใด ๆ ที่พิจารณาอยู่นั้น จัดเป็นชนิดใด ประเภทใด ลักษณะใด ตามหลักการใหม่ที่กำหนด เช่น เสียชีพอย่าเสียสัตย์ ให้คิดว่าเป็นข้อความชนิดใด และเพราะอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ใหม่ที่ไม่เหมือนในตำรา ฉะนั้น ต้องให้เกณฑ์ใหม่และบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ มุ่งให้คิดแยกแยะและวินิจฉัยว่าองค์ประกอบใด สำคัญหรือไม่สำคัญ เช่น ให้ค้นหาสาระสำคัญ แก่นสาร ผลลัพธ์ ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย

1.3 วิเคราะห์เสณัย มุ่งให้คิดค้นหาสิ่งที่ปรากฏไว้ แฝงเร้นอยู่มิได้บ่งบอกไว้ตรง ๆ แต่มีร่องรอยส่งให้เห็นว่ามีความจริงนั้นซ่อนอยู่

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationships) มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะว่า มีองค์ประกอบใดสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันแบบใด สัมพันธ์ตามกันหรือกลับกัน สัมพันธ์กันสูงต่ำเพียงไร มีแนวทางดังนี้

2.1 วิเคราะห์ชนิดความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดแบบค้นหาชนิดของความสัมพันธ์ว่า สัมพันธ์แบบตามกัน กลับกันไม่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับองค์ประกอบ องค์ประกอบกับเรื่องทั้งหมด เช่น มุ่งให้คิดแบบค้นหาความสัมพันธ์ระหว่าง

สิ่งใดสอดคล้อง กับ ไม่สอดคล้องเรื่องนี้

คำกล่าวใดสรุปผิด เพราะอะไร ข้อเท็จจริงใดไม่สมเหตุสมผล เพราะอะไร

ข้อความในย่อหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างไรกับข้อความทั้งเรื่อง

ร้อยละกับเศษส่วน ทศนิยม เหมือนและต่างกันอย่างไรบ้าง

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ โดยมุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาด ระดับของ ความสัมพันธ์ เช่น

สิ่งนี้เกี่ยวข้องมากที่สุด (น้อยที่สุด) กับสิ่งใด

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเพื่อค้นหาลำดับขั้นของความสัมพันธ์ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เป็นเรื่องแปลกใหม่ เช่น

สิ่งใดเป็นปฐมเหตุ ต้นกำเนิดของปัญหา เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

สิ่งใดเป็นผลที่ตามมา ผลสุดท้ายของเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

2.4 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และวิธีการ มุ่งให้คิดและค้นหาการกระทำ พฤติกรรม พฤติการณ์ มีเป้าหมายอะไร เช่น ให้คิดและค้นหาว่า

การกระทำนั้นเพื่อบรรลุผลอะไร ผลคือเกิดวินัยในตนเอง
 ความไพเราะของคนตรีขึ้นอยู่กับอะไร ขึ้นอยู่กับจังหวะ
 ความตอนที่เกี่ยวข้องอย่างไรกับวัตถุประสงค์ของเรื่อง ผลคือสนับสนุนหรือ
 ขยายความ

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดตามมา มุ่งให้คิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์
 เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นยอดปรารถนาประการหนึ่งของการสอนให้คิดเป็น คือ คิดหาเหตุและผลได้ดี
 เช่น ให้คิดและค้นหาว่า

สิ่งใดเป็นผลของ (สาเหตุ) สิ่งใดเป็นเหตุของ (ผล)

ตอนใดเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับเป็นผลที่ขัดแย้งกับข้อความ

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ โดยให้ค้นหาแบบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สิ่งแล้ว
 บอกแบบความสัมพันธ์นั้น หรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์คู่อื่น ๆ ที่คล้าย ๆ กัน ทำนองเดียวกัน
 ในรูปอุปมาอุปไมย เช่น เชนติเมตร : เมตร อธิบายได้ว่า เชนติเมตรเป็นส่วนย่อยของเมตร เพราะฉะนั้น
 เชนติเมตร : เมตร : คล้ายกับ ลูก : แม่

3. การคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) มุ่งให้ผู้เรียนคิด
 อย่างแยกแยะจนจับหลักการได้ว่า สิ่งสำเร็จรูปประกอบด้วยประกอบต่าง ๆ อยู่เป็นระบบใด คือ
 หลักการอะไร ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักการต้องต้องแยกแยะสิ่งสมบูรณ์ให้เห็นว่าองค์ประกอบ
 สำคัญมีหน้าที่อย่างไรและพาดพิงอาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร จนสามารถสรุปหลักการได้ว่าการที่
 ทุกส่วนสามารถทำงานร่วมกันจนเป็นระบบอยู่ได้เพราะหลักการใด การคิดวิเคราะห์หลักการเน้น
 การวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาโครงสร้างของ
 สิ่งสำเร็จรูปนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหม่ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อความ การทดลอง เช่น

การค้นคว้านี้ (ทดลอง เนื้อเรื่องนี้ การพิสูจน์) ดำเนินการแบบใด

คำตอบคือ นิยามแล้วพิสูจน์ – ตั้งสมมติฐานแล้วตรวจสอบ

ข้อความนี้ (คำพูด จดหมาย รายงาน) มีลักษณะใด โฆษณาชวนเชื่อ

เรื่องนี้มีการนำเสนอเช่นไร - ชูให้กลัวแล้วล่อให้หลง

3.2 การวิเคราะห์หลักการ มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาความจริงแท้
 ของสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น สิ่งสำเร็จรูปนั้น โดยการคิดหาหลักการ เช่น

หลักการสำคัญของเรื่องนี้มีว่าอย่างไร – ยึดความเสมอภาคระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์

เหตุการณ์ครั้งนี้ดูกลามมากขึ้น (สงบ รุนแรง) เนื่องจากอะไร

คำโฆษณา (แถลงการณ์ การกระทำ) ใช้วิธีใดจงใจให้ความหวัง

ชาติรี ตำราญ (2548 : 40) ได้กล่าวถึง การสอนเทคนิคการคิดวิเคราะห์เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ให้ได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. ครูจะต้องฝึกให้ผู้เรียนหัดคิดตั้งคำถาม โดยยึดหลักสากลของคำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร โดยการนำสถานการณ์มาให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าจากเอกสารที่ใกล้ตัว หรือสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามเอง โดยสอนวิธีตั้งคำถามแบบวิเคราะห์ในเบื้องต้น ฝึกบ่อย ๆ ผู้เรียนจะฝึกได้เอง

2. ฝึกหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยอาศัยคำถามเจาะลึกเข้าไป โดยใช้คำถามที่ชี้บ่งถึงเหตุผลและผลกระทบที่จะเกิด ฝึกจากการตอบคำถามง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนนำตัวเองเชื่อมโยงกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ที่สำคัญครูจะต้องกระตุ้นด้วยคำถามย่อยให้ผู้เรียนได้คิดบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัย แล้วพฤติกรรมศึกษาวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเทคนิคการคิดวิเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นเทคนิคการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคตั้งคำถาม “5 W 1 H” คือ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร) เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงได้ชัดเจนในแต่ละเรื่องที่กำลังคิดได้เป็นอย่างดี ใจความครบถ้วนสมบูรณ์

ขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ส่งผลดีต่อทุกคน โดยเฉพาะยุคแห่งข่าวสารการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าหากมีขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม มีผู้ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ ไว้ว่าสนใจดังนี้

เพ็ญศรี จันทรวง (2545 : 90) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตและนิยามสิ่งที่เราจะวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าเราจะวิเคราะห์ห้อะไร
2. กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์เพื่ออะไร
3. พิจารณาหลักความรู้หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่าใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์
4. ใช้หลักความรู้ให้ตรงกับเรื่องที่จะวิเคราะห์เป็นกรณี ๆ ไป และจะต้องรู้ว่าควรจะ

วิเคราะห์อย่างไร

5. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 21) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูล รับรู้เรื่องราวและเข้าใจความหมายจากการสังเกต สนทนาซักถาม เล่าเรื่อง บรรยาย ทำทาง จากข่าวสารหรือข้อมูลที่ต้องการที่จะอ่านวิเคราะห์

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ คิดวิเคราะห์ จำแนกและจับใจความสำคัญของเรื่องได้ว่า ใครทำอะไร

กับใคร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และผลเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสังเคราะห์ข้อมูลแล้วประเมินความน่าจะเป็น ความน่าเชื่อถือสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม หาหลักฐานประกอบการตัดสินใจเชิงเหตุผล

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำไปใช้ นำผลจากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง เลือกอย่างเหมาะสมแล้วนำไปใช้

คูวิทย์ มุลคำ (2548 : 19) ได้เสนอขั้นตอนการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พืช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์หรือสถานการณ์จากข่าวของจริงหรือสิ่งเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์

เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความนี้ ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักเกณฑ์หรือกฎเกณฑ์

เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ

เป็นการพินิจ พิจารณาทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H เป็นที่นิยมใช้คำตอบ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ

เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดโดยใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เป็นความคิดเชิงลึกคิดอย่างละเอียดจากเหตุไปสู่อุผล

สรุปว่า ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์มีขั้นตอนสำคัญอยู่ 6 ขั้น คือ 1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ 4) พิจารณาแยกแยะ 5) สรุปคำตอบ 6) การนำไปประยุกต์ใช้ โดยผสมผสานกับเทคนิคคำถาม 5 W 1 H คือ What (อะไร)

Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร)

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2549 : 79) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา
2. สามารถมีแนวทางแก้ปัญหาได้
3. ช่วยประเมิน ตัดสินใจในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
4. เป็นการสรุปข้อมูลต่าง ๆ ด้รับรู้ด้วยความสมเหตุสมผล
5. เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ

ประทีป ยอดเกตุ (2550 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักเหตุผล
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อเท็จจริง
3. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่ซับซ้อน
4. ช่วยในการประเมินและตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล
5. ช่วยให้เกิดงานสร้างสรรค์ในโลกปัจจุบันและอนาคต

รัศมี ประทุมมา (2550 : 48) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ดังนี้

1. ช่วยให้เป็นคนช่างสังเกต
2. ช่วยให้เป็นคนละเอียดรอบคอบ
3. ช่วยให้เป็นคนมีเหตุผล
4. ช่วยให้ผู้ตัดสินใจด้วยการหาหลักฐานข้อมูลความน่าจะเป็น

จากการศึกษาประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้เหตุผล ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อเท็จจริง เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่ซับซ้อน สามารถแก้ปัญหา ช่วยในการประเมินและตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ ช่วยให้เกิดงานสร้างสรรค์ในโลกปัจจุบันและอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาการอ่านคิดวิเคราะห์ กล่าวคือ การอ่านคิดวิเคราะห์เป็นการอ่านเพื่อพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ และประเมินค่าโดยใช้เหตุผล เป็นหลัก สมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจ ฉะนั้นขั้นตอนในการฝึกการอ่านคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จากแบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์โดยใช้นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้เทคนิคการตั้งคำถาม “5 W 1 H” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546 : 97)

นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมทางความคิดของมนุษย์อย่างหนึ่ง เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือบันทึกวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมการณ์ คติความเชื่อและค่านิยม ตลอดจนอารมณ์ขันของคนในสังคม โดยการถ่ายทอดบอกเล่าสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

มีผู้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

สันหัตถ์ อรุณธรี (2542: 2) ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญและสอดแทรกคุณธรรมคู่ความรู้ประกอบ

ชีวัน วิสาสะ และปรีดา ปัญญาจันทร์ (2548 : 3) ได้ให้ความหมายนิทานพื้นบ้านว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง ความสุขสำหรับเด็กเป็นสายใยผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูกและระหว่างครูกับลูกศิษย์ เด็ก ๆ ควรมีชั่วโมงนิทาน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รูปแบบของนิทานอาจเป็นนิทานเล่าปากเปล่า นิทานจากหนังสือภาพหรือนิทานที่เล่าด้วยศิลปะต่าง ๆ ก็ได้

ศิริมา โปธิจักร (2553 : 13) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณ โดยเนื้อหาของนิทานมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ วัฒนธรรม ปณิธานคุณธรรม จริยธรรมและให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อ ๆ กันมา เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความบันเทิงและสอดแทรกคติเตือนใจหรือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิต รูปแบบของนิทานพื้นบ้านอาจเป็นนิทานเล่าปากเปล่า นิทานจากหนังสือภาพหรือนิทานที่เล่าด้วยศิลปะต่าง ๆ

ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นมรดกอันสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้ นิทานเรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีหลายลักษณะในเรื่องเดียวกัน เช่น นิทานเล่าเรื่องสถานที่และแทรกคติธรรมคำสอนไว้มากมาย บางทีก็เป็นนิทานที่เล่าเรื่องเพื่อความบันเทิงพร้อมกันไปด้วย มีผู้ได้กล่าวถึงประเภทของนิทานพื้นบ้าน ดังนี้

วิไล มาศจรัส (2551 : 16-23) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. นิทานกายิต เป็นนิทานสั้น ๆ มีตัวละครเป็นสัตว์ สามารถจำแนกได้ คือ
  - 1.1 ตัวละครที่มีอำนาจ เช่น สิงโต เสือ ช้าง
  - 1.2 ตัวละครฝ่ายธรรม แสดงถึงความเจ้าเล่ห์ จี๋โกง เช่น สุนัขจิ้งจอก หมาป่า
  - 1.3 ตัวละครที่มีสติปัญญาน้อย เช่น ลา
  - 1.4 ตัวละครที่ซุกซน เช่น ลิง

1.5 ตัวละครที่แสดงถึงความมีอายุยืน เชื่องช้า เช่น เต่า

1.6 ตัวละครที่มีความปราดเปรี้ยว น่ารัก เช่น กระจ่าง ไก่ป่า

2. นิทานเทพนิยาย เป็นนิทานที่มีตัวละครเอกเป็นมนุษย์ มีศักดิ์สูง เช่น เจ้าหญิง เจ้าชาย ถ้าเป็นคนธรรมดาๆ มักจะมีลักษณะพิเศษ เช่น ตัวดำ ผิวขรุขระ

3. นิทานชาดก เป็นนิทานที่มีอยู่ในคัมภีร์ที่มีคำสอนของผู้แสดงธรรม

4. นิทานชาวบ้าน เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ เนื้อหามักจะอ้างอิงสถานที่ในท้องถิ่น เช่น เรื่องไกรทอง เขานางนอน ตามองลาย

ราชบัณฑิตยสถาน (2553 : 25) ได้แบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์ คือ นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือนิทานประโลมโลกที่กล่าวถึงเจ้าชาย ถูกแม่เลี้ยงริษยา ต้องออกจากเมือง เสด็จไปยังดินแดนมหัศจรรย์ ปราสาทยักษ์ นกอินทรี และฝ่ายธรรมทั้งหลาย จนที่สุดก็กลับมาครองเมืองอย่างสันติสุข นิทานประเภทนี้เป็นนิทานที่มีจำนวนมากในบรรดานิทานพื้นบ้านไทย

2. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่มีโครงเรื่องตามแนวปาฏิหาริย์ แต่ได้อ้างอิงชื่อบุคคลในประวัติศาสตร์ บุคคลที่เป็นวีรบุรุษประจำชาติ หรือบุคคลสำคัญของเผ่าพันธุ์หรือภูมิภาคนั้น ๆ

3. นิทานประจำถิ่น เป็นนิทานที่อธิบายความเป็นมาของท้องถิ่น แม้ว่าแนวเรื่องจะเป็นแนวปาฏิหาริย์ แต่ก็ปรากฏชื่อสถานที่ในท้องถิ่นจริง มีโบราณสถานจริง มีหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญของท้องถิ่นนั้น ๆ จริง

4. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ อธิบายรูปร่างของสัตว์ และอธิบายความเป็นมาของพิธีกรรมต่าง ๆ นิทานเหล่านี้มุ่งที่จะมุ่งอธิบายความเป็นมาของสรรพสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อและทัศนะของคนไทย จึงไม่สอดคล้องกับการอธิบายตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยมีจุดมุ่งหมายที่ตอบข้อสงสัยต่าง ๆ

5. เทพนิยายหรือนิทานเทพปกรณัม เป็นนิทานที่เล่าความเป็นมาของโลก การกำเนิดและจักรวาลตามทัศนะและความเชื่อของคนไทย และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลก อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติที่อิงอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

6. นิทานสอนใจ บางครั้งก็เรียกว่า นิทานคติธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องขนาดสั้น 2-3 ตอนจบ แนวเรื่องของนิทานสอนใจจะยึดเรื่องคุณธรรม ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ของตัวเอง และชี้ให้เห็นว่าการประกอบคุณงามความดีจะได้รับผลดีทั้งปัจจุบันและอนาคต นิทานสอนใจมักจะนำเค้าเรื่องมาจากชาดก

7. นิทานมุขตลก เป็นนิทานสั้นสั้น ๆ ตอนเดียวจบหรือสองตอนจบ โดยมุ่งที่จะ

ให้ความขบขันแก่ผู้ฟัง ซึ่งอาจจะนำมุกตลกจากเรื่องราวต่าง ๆ

วิเชียร เกษประทุม (2553 : 5-8) ได้แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. เทวปกรณัม หรือเทพปกรณัม เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปราภฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน ฯลฯ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของเทวดาและผู้ครองแผ่นดิน เช่น พญาคันคาก (พญาแถน) เมฆลารามสูร จันทรคราสและสุริยคราส เรื่อง เป็นต้น

2. นิทานศาสนา มีจุดมุ่งหมายในการสั่งสอนประชาชน สร้างค่านิยมทางอ้อมให้แก่สังคม เป็นเรื่องเกี่ยวกับบรรพบุรุษ โค้งเรื่องจะยึดหลักพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

3. นิทานคติ หมายถึง แนวทางหรือแบบอย่าง นิทานคติเป็นเรื่องขนาดไม่ยาวนัก การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครอาจเป็นคนหรือสัตว์ เรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีตัวละคร 2-4 ตัว แนวคิดในนิทานคือคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งทำดี

4. นิทานมหัศจรรย์ เป็นนิทานเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ตามที่จริงแล้วอาจไม่มีเทวดา นางฟ้าก็ได้ มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

4.1 เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีหลายอนุภาคหรือหลายตอน

4.2 ดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งจินตนาการ ไม่บ่งสถานที่หรือเวลาแน่นอน

4.3 ตัวละครเอกของเรื่องต้องผจญภัยหรือประสบเคราะห์กรรม ได้รับความช่วยเหลือ อาจแต่งงานแล้วเปลี่ยนฐานะดีขึ้น

4.4 เกี่ยวข้องกับอมมนุษย์ อิทธิฤทธิ์หรือสิ่งมหัศจรรย์เหลือวิสัยมนุษย์ ได้แก่ การเหาะเหินเดินอากาศ การแปลงกาย การสาป การชุบชีวิต ของวิเศษ เป็นต้น ได้แก่ ปลาบู่ทอง สังข์ทอง พระสุธุน ลักษณะวงศ์ จันทะโครบ นางสิบสอง โสนน้อยเรือนงาม นางพม่อม จำปาสีต้น ฯลฯ

5. นิทานชีวิต มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานมหัศจรรย์ตรงที่มีขนาดค่อนข้างยาว ต่างกันก็คือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริง มีการบอกสถานที่และตัวละครชัดเจน ได้แก่ พระลอ ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

6. นิทานประจำถิ่น นิทานที่มีขนาดเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้น บางเรื่องก็ยาว นิทานท้องถิ่นของไทย แบ่งแยกออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

6.1 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เช่น นิทานอธิบายที่มาของแม่น้ำปิง

6.2 นิทานเกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ เช่น ท้าวแสนปม

6.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติหรือสิ่งลึกลับ เช่น ทรัพย์สมบัติที่ป่าลำเกี้ยว

6.4 นิทานชีวิตที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น ตามองถ่าย

6.5 นิทานจากวรรณกรรมที่รู้จักกันดี เช่น เรื่องพระลอ

7. นิทานอธิบายเหตุผล เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เป็นนิทานขนาดสั้น แบ่งตามเรื่องได้ 4 ลักษณะ คือ

7.1 อธิบายที่มาของชื่อ รูปลักษณะและส่วนประกอบของคน สัตว์และพืช เช่น เหตุที่ควายไม่มีฟันบน เหตุที่งูเหลือมไม่มีพิษ เหตุที่กามีสีดำ เหตุที่เสือตัวลาย เป็นต้น

7.2 อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ดาวลูกไก่ จันทรคราส เป็นต้น

7.3 อธิบายเกี่ยวกับของพิศกรรม ขนบประเพณี เช่น เหตุที่คนภาคเหนือใช้ผักส้มป่อยในพิธีดำหัว เป็นต้น

7.4 อธิบายที่มาของสิ่งอื่น ๆ เช่น อาหารการกิน หรือข้าวของเครื่องใช้

8. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวเอก แสดงให้เห็นความฉลาดและความโง่เขลา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

8.1 นิทานที่แสดงนิสัยสันดานแท้จริงของสัตว์ แสดงให้เห็นว่าแม้สัตว์จะเปลี่ยนรูปร่างลักษณะแต่ก็มักไม่ทิ้งสันดานเดิมของมัน

8.2 นิทานเกี่ยวกับสัตว์โง่ สัตว์ฉลาด และสัตว์เจ้าเล่ห์

8.3 นิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่ดี เช่น เป็นสัตว์กตัญญู มีใจโอบอ้อมอารี เป็นต้น

9. นิทานเรื่องผี มีผีเป็นตัวเอกของเรื่อง แทบทุกสังคมมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีมากมาย ผีในนิทานไทยอาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ

9.1 ผีคนตาย

9.2 ผีบ้านผีเรือน (ผีปู่ย่าตายาย)

9.3 ผีประจำต้นไม้ (นางไม้ รุกขเทวดา)

9.4 ผีป่า (ผีกองกอย)

9.5 ผีที่สิงอยู่ในร่างคน (ผีปอบ ผีกะ ผีโพลง)

9.6 ผีเบ็ดเตล็ด หรือผีเร่ร่อน (ผีกระสือ ผีกระหาง ผีโฆมด ผีเปรต)

10. มุขตลก มักจะมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเพียงอนุภาคเดียว ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้

จะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านแบ่งออกได้หลายประเภทแตกต่างกันออกไป พอสรุปได้ว่าประเภทของนิทานพื้นบ้านที่สำคัญ ได้แก่ นิทานมหัศจรรย์ นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเทพนิยาย นิทานสอนใจ นิทานชีวิต นิทานสัตว์ นิทานผี นิทานปรัมปรา นิทานชาดก นิทานพื้นบ้านและนิทานมุขตลก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกนิทานพื้นบ้าน เรื่องท้าวท่ากาคำ พญาคันคาก ท้าวปาจิต นางอรพิม ท้าวปลาแดก จำปา ลีต้น ท้าวชูลู นางอ้ว ผาแดง นางไอ่ และนางพมหอม ที่มีเนื้อเรื่อง สะท้อนถึงแนวคิด ความเชื่อค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในแต่ละท้องถิ่นมาเป็นเนื้อเรื่องในการวิจัย

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

ลักษณะของนิทานพื้นบ้านมีลักษณะเป็นเอกลักษณะเฉพาะตัว ดังที่มีผู้ได้กล่าวไว้ ดังนี้ นิติยา เหล่าไพบุลย์พิพัฒน์ (2549 : 6) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นใกล้ตัวเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตไทย
2. เป็นเรื่องราวที่สืบทอดวัฒนธรรมในท้องถิ่นต่าง ๆ
3. เป็นเรื่องราวที่เล่าด้วยสำเนียงภาษาในท้องถิ่นต่าง ๆ
4. เป็นเรื่องราวเกี่ยวพันกับสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์

สร้างขึ้นมา

ประทุม คร้ามมี (2549 : 5-6) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นใกล้ตัวเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตไทย

2. มีการสืบทอดต่อกันมาโดยวิธีมุขปาฐะ คือ เล่าสู่กันฟังและจดจำเล่าต่อ ๆ กันมาเป็นเวลายาวนานจนไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ริเริ่มเรื่องขึ้นมา

3. เป็นนิทานที่เล่าต่อกันมาด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้ว มุ่งเอารสของเรื่องมากกว่ารสของคำและยังมีการเล่าด้วยสำเนียงภาษาถิ่นนั้น ๆ ด้วย

4. เป็นนิทานที่มีเรื่องราวซึ่งมีฉากและตัวละครแสดงพฤติกรรมหรือความเป็นมาและความเป็นไปของชีวิตและสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา

5. เป็นนิทานที่มีลีลาการดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

6. มีเป้าหมายหลักเพื่อความบันเทิงใจของผู้ฟังและสอดแทรกสิ่งต่าง ๆ เข้าไปใน

เนื้อเรื่อง

7. มีเนื้อเรื่องปาฏิหาริย์ พิศดาร ถ้ากล่าวถึงศักดิ์สิทธิ์หรือผู้มีบุญวาสนา

พิเชษฐ เดชผิว (2549 : 72) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ดังนี้

1. กฎของการเริ่มเรื่องและกฎของการจบเรื่อง (The Law of Opening and The Law of Closing) นิทานพื้นบ้านจะไม่นำเรื่องเข้าสู่เหตุการณ์สำคัญในทันที เนื้อเรื่องจะเริ่มจากภาวะที่สงบสุขไปสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้น ในตอนจบของเรื่องก็จะคลี่คลายสู่ภาวะปกติก่อนจึงจะยุติ

2. กฎแห่งการซ้ำ (The Law of Repetition) หมายถึง การซ้ำในเรื่องซึ่งอาจจะเป็นการซ้ำกันของตัวละคร สิ่งของหรือเหตุการณ์ก็ได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นไปเพื่อความเข้มข้นของเรื่องหรือเพื่อบรรยายเนื้อเรื่องแล้วก็อาจจะเป็นเพราะต้องการให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก็ได้

3. กฎแห่งตัวละคร 2 ตัวต่อ 1 ฉาก (The Law of Two to a Scene) ในฉากหนึ่ง ๆ ของนิทานพื้นบ้านมักจะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอยู่เพียง 2 ตัว กฎข้อนี้ถือว่าสำคัญและยึดถือกันอย่างเข้มงวดมากในนิทานพื้นบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิทานพื้นบ้านต้องสื่อความหมายที่เรียบง่ายและชัดเจนที่สุดต่อผู้อ่านและผู้ฟัง การนำเสนอบทบาทของตัวละครที่สำคัญพร้อมกันหลายตัวในฉากเดียวกันอาจจะทำให้ผู้อ่านเกิดความลำบากหรือสับสนในการติดตามเรื่องได้

4. กฎแห่งความแตกต่างแบบตรงกันข้าม (The Law of Contrast) นิทานพื้นบ้านมักสร้างตัวละครให้มีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น มีบทบาทของคนดีกับคนชั่ว เป็นต้น

5. ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย (The Importance of Initial and Final Position) ถ้าตัวละครมีพี่น้องหลาย ๆ คน นิทานพื้นบ้านมักจะกล่าวถึงผู้ที่มิอาจวิเศษมากที่สุดแต่จุดสนใจหรือความสำคัญมักเน้นที่น้องคนสุดท้อง

6. ความเป็นเรื่องเชิงเดี่ยว (Single Stranded) โดยมากโครงเรื่องของนิทานไม่มีลักษณะซับซ้อน ดำเนินเรื่องไปเรื่อย ๆ ไม่มีการละทิ้งตัวแกนเดิม ผู้ทำหน้าที่ดำเนินเรื่องไม่มีการย้อนกลับไปต่อเติมรายละเอียดที่ยังไม่ได้กล่าวไว้ก่อน ถ้าหากจำเป็นต้องแจกแจงภูมิหลังที่มีมาก่อนก็จะออกมาในรูปแบบทสนทนาระหว่างตัวละคร

7. ฉากประทับใจ (Tableaux Scenes) นิทานพื้นบ้านจะมีการพรรณนาภาพพจน์ที่จะก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ เช่น สถานที่อันสวยงาม ฉากต่อสู้ที่กล้าหาญ เป็นต้น

8. เรื่องของความสมเหตุสมผล (Logic) เหตุการณ์ในนิทานพื้นบ้านจะมีความสมเหตุสมผลด้วยตนเอง ตามสภาพของเรื่องแต่ละเรื่อง เช่น เรื่องของความขลัง ความประหลาดมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น หลักเหตุผลของนิทานพื้นบ้านนั้นไม่สามารถเทียบได้กับเหตุผลของโลกแห่งความจริง

9. เอกภาพของเรื่อง (Unity of Plot) โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านจะมุ่งไปที่ประเด็นหลักของเรื่องอย่างมีเอกภาพอนุภาค หรือเหตุการณ์ย่อยที่นำมาเสริม ต้องมีส่วนสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่อย่างเห็นได้ชัด

10. การเพ่งจุดสนใจอยู่ที่ตัวละครเอกเพียงตัวเดียว (Concentration on a Leading Character) โดยนิทานพื้นบ้านมีการบรรยายถึงตัวละครเอกและจะเน้นพฤติกรรมของตัวละครเอกให้เด่นกว่าตัวละครอื่น ๆ อย่างมากมาย

จากการศึกษาลักษณะของนิทานพื้นบ้าน สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน ต้องเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เล่ากันด้วยปากเปล่าสืบกันมา ต่อมามีการเขียนบันทึกขึ้น นิทานพื้นบ้านจะมีเนื้อเรื่องไม่ซับซ้อน เปิดเรื่องเป็นตัวละครเอก และตัวละครมีลักษณะแตกต่างกัน มักจะกล่าวถึงตัวละครที่มีอายุโสมมากที่สุดแต่จุดสนใจเน้นที่น้องคนสุดท้อง การดำเนินเรื่องต้องมีการพบอุปสรรคและการแก้ปัญหาจนเป็นผลสำเร็จ จุดสุดยอดของเรื่องมักอยู่ที่ฉากรองสุดท้ายหรือฉากสุดท้าย เมื่อได้คลี่คลายอุปสรรคได้ เรื่องก็จะจบลงด้วยดี

คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

การเลือกนิทานพื้นบ้านมาพัฒนาเป็นแบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ควรเป็นนิทานที่เหมาะสมกับวัย ให้คุณค่าสามารถนำไปประโยชน์ไปใช้ในการดำรงชีวิต

สมปอง หลอมประโคน (2544 : 15) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

1. ให้ประสบการณ์ทางภาษา นิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องไม่เพียงแต่ประกอบไปด้วยเนื้อเรื่องหรือเรื่องราวที่น่าสนใจแล้ว ยังประกอบไปด้วยเนื้อหาของภาษาและคำศัพท์อยู่มากมาย ถือเป็นแหล่งประสบการณ์ทางภาษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี
2. ช่วยพัฒนาทักษะในด้านการสื่อสาร ทักษะในการใช้ภาษามีทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟังและการพูด โดยภาษาในนิทานเป็นสื่อและเครื่องมืออีกอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะในด้านการสื่อสาร
3. ช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีในการเรียน นิทานเป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจ ฉะนั้นเมื่อผู้เรียนได้อ่านนิทาน ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานและรู้สึกผ่อนคลายสบายใจ มองเห็นการอ่านหรือการเรียนเป็นเหมือนการเล่น มีความรู้สึกที่ดีและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน
4. ช่วยกระตุ้นและพัฒนาจินตนาการของผู้เรียน เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือวาดภาพตามจินตนาการจากนิทาน นำไปสู่การเรียนรู้และเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี

นภคด สังข์ทอง (2549 : 55) กล่าวว่านิทานพื้นบ้านให้คุณค่าหลายประการ ดังนี้

1. ให้ความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นสูตรสำเร็จของนิทาน โดยทั่วไปที่จะต้องอ่านแล้วมีความรู้สึกผ่อนคลาย มีความรื่นรมย์
2. ให้ข้อคิด คติสอนใจ คุณธรรม จริยธรรม ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเนะสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่เป็นความดีความชั่ว ผลของการทำดีทำชั่ว เช่น เรื่อง ดาวลูกไก่ จะให้ข้อคิดเรื่องการตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ เน้นคุณธรรมความกตัญญู
3. นิทานช่วยเสริมสร้างจินตนาการ ความคิดฝัน ที่ไม่มีขอบเขตจำกัด เช่น จิตนาการถึงนางฟ้า สัตว์ประหลาด ดินแดนมหัศจรรย์แห่งเวทมนตร์ พ่อมด แม่มด เป็นต้น ซึ่งนิทาน

ดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนิทานเทพนิยายหรือนิทานแนวแฟนตาซี

4. นิทานเป็นเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมในอดีตหลาย ๆ ด้าน เช่น วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ การแห่นางแมว เป็นต้น

5. นิทานช่วยสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษา โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านซึ่งในแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่นจะใช้ภาษาที่แตกต่างกัน นิทานพื้นบ้านทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาของกัน เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม นิทานพื้นบ้านจะช่วยให้เข้าใจศิลปะการใช้ภาษาดียิ่งขึ้น

พรทิพย์ ลพเกิด (2549 : 46) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

1. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินผ่อนคลายความเหนื่อยล้า ความเครียดจากการทำงาน ช่วยสร้างบรรยากาศในหมู่เพื่อนฝูงหรือบุคคลพลนครอบครัว

2. ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในขณะเล่านิทานทั้งผู้เล่าและผู้ฟังได้ใกล้ชิด เกิดความสนิทสนม เป็นกันเองทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เน้นการสร้างสัมพันธ์ภาพของทุกคนทุกวัยในครอบครัว

3. ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ ในเรื่องราวของนิทานพื้นบ้านมีตัวละครที่มีชีวิตจิตใจเหมือนกับคนเรา มีสถานที่ มีเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่ทำให้ผู้ฟังได้เรียนรู้ เรื่องราว เหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละครทุกด้านซึ่งนำไปใช้ในชีวิตจริง

4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม นิทานพื้นบ้านไม่เพียงแต่จะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง พฤติกรรม บทบาทการกระทำของตัวละคร คำพูดของตัวละครจะชี้ให้เห็นคุณโทษ สิ่งดีไม่ดี เป็นแง่คิดเตือนใจ เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นบรรทัดฐานของสังคมโลก

5. ช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและวิถีชีวิต ของประชาชนในสังคมของแต่ละท้องถิ่น

ดังนั้นสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมีคุณค่าหลายประการ คือ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน พัฒนาด้านภาษา ด้านอารมณ์ กระตุ้นให้เกิดความคิด มีจินตนาการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

มีผู้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

ลำลี รักสุทธิ (2544 : 42) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการระดมสรรพวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 21) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้สื่ออุปกรณ์การสอน วัตถุประสงค์ ประเมินผล เพื่อใช้สอนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยกำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์ให้สอดคล้องกันและตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น

รัชดากร เหลาแก้ว (2550 : 14) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็น การวางแผนจัดเตรียมเนื้อหาการเรียนรู้อ จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมที่จัดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำและได้แก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถาวรและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จึงสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้า เป็นลายลักษณ์อักษรให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด จุดหมายของหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ แล้วนำไปใช้สอนรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เตรียมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการวางแผนวิธีการสอนวิธีเรียน เพราะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรผสมกับหลักจิตวิทยาการศึกษาหรือนวัตกรรมการเรียนใหม่ ๆ ผสมกับปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและสภาพปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ชาญชัย อาจิณสมจาร (2540 : 17) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ความเจริญของงานทางการศึกษาของนักเรียนขึ้นอยู่กับ การคัดเลือกเนื้อหาวิชา กิจกรรม ประสบการณ์และวิธีสอนที่คัดแปลงให้เข้ากับ ความสนใจ ความต้องการความสามารถ และระดับวุฒิภาวะ ครูที่วางแผนบทเรียนเป็นอย่างดีก็จะได้รับผลดีในการสอน
2. เป็นการจัดกรอบของจุดมุ่งหมายแล้วเลือกเนื้อหาวิชา ระเบียบแบบแผน วัตถุประสงค์ และเทคนิคการประเมิน
3. การจัดทำเป็นการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นและเลือกประสบการณ์ที่จะเปลี่ยนเด็กให้ได้ดี ซึ่งเป็นจุดหมายของครูผู้สอนทุกคน เป็นการกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์

4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูฝึกสอน เพื่อไม่ให้ลืมนื้อหาวิชา ลำดับการสอน แผนการจัดการเรียนรู้จึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่เตือนครู

5. ช่วยให้ครูมีระบบระเบียบในการสอนจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนให้ดี โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเวลาและเนื้อหา

6. ช่วยเป็นตัวป้องกันไม่ให้ออกนอกเนื้อหาวิชา

7. ทำให้เกิดความมั่นใจ โดยเฉพาะกับครูใหม่ที่มีความรู้สึกระห่ม่าและเครียด

8. การเตรียมการสอนที่ดีจะช่วยประกันถึงการสอนที่ดีไม่ได้มีประโยชน์แก่ครูเท่านั้น แต่จะมีประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

9. เป็นประโยชน์กับครูที่จะเข้าสอนแทน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 2) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

บุรุษย์ ศิริมหาสาร (2545 : 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นครูมืออาชีพ มีการเตรียมการล่วงหน้า แผนการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการสอน สื่อ นวัตกรรมและจิตวิทยาการเรียนรู้อันเหมาะสมสอดคล้องกัน หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่ตนสอนอยู่

2. ช่วยส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการสอน สื่อ นวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล มาพัฒนาวิชาชีพของตน

3. ทำให้ครูที่จะปฏิบัติการสอนแทน สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

4. เป็นหลักฐานที่แสดงถึงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

5. เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งหรือระดับให้สูงขึ้น และเพื่อใช้ประกอบการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้สอนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรม สะท้อนถึงการใช้เทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรมและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้สอน เมื่อนำไปใช้สอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

รุจิร ภูสาระ (2545 : 159) อธิบายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ได้
2. เสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์
3. กำหนดวิธีวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน
4. ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด
5. ผู้เรียนใช้สื่อ/อุปกรณ์ โดยเป็นผู้ค้นคว้าด้วยตนเอง

เต็มดวง ดวงมณี (2552 : 33) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมเป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. มีกิจกรรมอย่างหลากหลาย
3. เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ครูลดบทบาทเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม
4. เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
5. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิด วิเคราะห์ วิจัยและสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง

พรธิดา ชินชาติ (2553 : 31) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมเป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้ออกมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม ให้ผู้เรียนหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
4. ส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่มีราคาสูง

ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ต้องเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง แผนการจัดการเรียนรู้จึงมีขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน มุ่งการเรียนรู้สู่ผู้เรียนได้

ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กรมสามัญศึกษา (2543 : 36-37) ได้สรุปขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร การศึกษาหลักสูตรเพื่อทำแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ทำให้ผู้จัดทำเข้าใจหลักการ จุดหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะได้อย่างครบถ้วน
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้สัมพันธ์และครอบคลุมหลักการ จุดหมายและคำอธิบายรายวิชา
3. กำหนดเวลาสอนให้สัมพันธ์จุดประสงค์การเรียนรู้
4. จัดลำดับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมในการสอน
5. กลวิธีสอน การทำแผนการจัดการเรียนรู้คือ การเตรียมการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มีการฝึกทักษะเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มและใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน
6. จัดทำสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิธีสอนที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยให้การสอนบรรลุเป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 33) สรุปได้ว่า ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มมีประสบการณ์ต่างๆ จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งจะกล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจนจุดประสงค์ของการเรียนรู้วิชาที่ครูจะสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์
2. ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอนเพื่อเข้าใจจุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญที่ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน
3. นำโครงสร้างเนื้อหาจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และจุดประสงค์รายวิชามากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว

4. ศึกษาตัวอย่างแนวการสอนในกลุ่มมือครู แล้วจัดทำแผนการสอนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับหัวข้อ เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ เพื่อครูนำไปปรับสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนของแต่ละวัน และในแต่ละสัปดาห์

5. จัดทำแผนการสอน โดยครูจะต้องพิจารณาหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สารระสำคัญสำหรับครู สื่อการเรียนการสอน หนังสือเรียน วัสดุ สำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับการวัดและประเมินผลนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 31) กำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ตั้งชื่อแผนตามสาระการเรียนรู้
2. กำหนดเวลา ระบุระดับชั้น
3. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้รายปี รายภาค
4. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อสาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้
5. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียด สำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน
6. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้น ๆ เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนให้เหมาะสม
7. เลือกสื่ออุปกรณ์สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดิทัศน์ เป็นต้น
8. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอนตามธรรมชาติวิชาตามจุดประสงค์นำทาง ควรมีการบูรณาการเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในแต่ละขั้นตอน
9. กำหนดการวัดและประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผล ทั้งที่เกิดระหว่างเรียนตามจุดประสงค์ย่อยและที่เกิดหลังการเรียน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างมีระบบ ประกอบด้วยชื่อแผน เวลา ชั้น วิเคราะห์จุดประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง เลือกกิจกรรม สื่อ และระบุการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม ทั้งนี้มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือผู้สอนที่จะเลือกใช้รูปแบบใดที่เหมาะสม ทั้งนี้รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป มีดังต่อไปนี้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 50)

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เขียนโดยใช้หัวเรื่องตามที่กำหนด เขียนเป็นเชิงบรรยายกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ ดังภาพประกอบ 1

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ/ชั่วโมง

สาระสำคัญ.....

มาตรฐานการเรียนรู้.....

.....

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ....

สาระการเรียนรู้.....

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

2. ขั้นตกลงกระบวนการเรียนรู้

3. ขั้นเสนอความรู้ใหม่

4. ขั้นฝึกทักษะ

5. ขั้นเสนอผลงาน

6. ขั้นสรุปความรู้

7. ขั้นกิจกรรม

การวัดผลประเมินผล.....

ผลการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บันทึก

ภาพประกอบ 1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

ที่มา : วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 50)

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง เขียนโดยใช้หัวข้อตามที่กำหนดมากำกับ แต่บรรจุลงไปในการ์ดทั้งหมด ดังภาพประกอบ 2

แผนการจัดการเรียนรู้

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	กระบวนการ	การวัดประเมินผล

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

ภาพประกอบ 2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

ที่มา : วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 51)

3. แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดมากขึ้น การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนแยกเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนปฏิบัติและสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกัน ดังภาพประกอบ 3

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ/ชั่วโมง

สาระสำคัญ.....

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ....

2. ....

เนื้อหาสาระ.....

สื่อและแหล่งการเรียนรู้.....

1. ....

2. ....

ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน.....

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน		วิธีวัดผลระหว่างเรียน
	ผู้สอน	ผู้เรียน	

การวัดผลประเมินผล

กิจกรรมเสนอแนะ

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการสอน

2. ปัญหา/อุปสรรค

3. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ภาพประกอบ 3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร

ที่มา : วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 52)

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นภารกิจสำคัญของผู้สอน ทำให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูฝึกสอน เพื่อไม่ให้ลืมนื้อเนื้อหาวิชา ลำดับการสอน เพื่อส่งผลการจัดการเรียนรู้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อหรือนวัตกรรมเป็นการกำหนดระดับประสิทธิภาพเป็นระดับที่ผู้สร้างสื่อหรือนวัตกรรมพึงพอใจ ถ้าหากสื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว ก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา

ความหมายของประสิทธิภาพ

มีผู้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพไว้หลายท่าน ดังนี้

โสภณ นุ่มทอง (2540 : 25) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงเกณฑ์กำหนดว่าสื่อที่ผลิตขึ้นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป หนังสือแบบหน่วยหรือแบบฝึกทักษะก็ตามควรจะได้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าเหมาะสมหรือไม่

วาโร เฟ็งส์วัตต์ (2546 : 42) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง เกณฑ์ระดับที่ผู้ผลิตแบบฝึกพอใจว่า ถ้าหากแบบฝึกมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว ก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้ และคุ่มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 คือประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E_2 คือประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ดวงกมล บุญถม (2552 : 42) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมให้ได้มาตรฐาน ก่อนที่จะนำไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพ คือ E_1 เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 เป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสื่อ ทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประสิทธิภาพจะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ E_1 คือประสิทธิภาพของ กระบวนการ เป็นเลขตัวแรก และ E_2 คือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เป็นเลขตัวหลัง ถ้าตัวเลข เข้าใกล้ร้อยมากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับรอง ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน

การหาประสิทธิภาพของสื่อ

การหาประสิทธิภาพของสื่อ เป็นการนำสื่อไปทดลองใช้ (Try Out) คือนำไปทดลองใช้ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองจริง (Trial Run) เพื่อให้ได้ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เษชัญ กิจระการ (2544 : 44-51) ได้กล่าวถึงวิธีการหาประสิทธิภาพ ของสื่อที่สร้างขึ้น 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)

กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Expert) เป็นผู้พิจารณา ตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสามารถในด้านการนำไปใช้ (Usability) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาค่าประสิทธิภาพต่อไป

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดง เป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 90/90$, $E_1/E_2 = 95/95$ เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้ จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

2.1 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร 1} \quad E_1 = \frac{\frac{\sum X_1}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน

$\sum X_1$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$\text{สูตร 2} \quad E_2 = \frac{\frac{\sum X_2}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน

$\sum X_2$ แทน คะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง E_2 คือ ผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

2.3 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้เทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนการเรียน (Pre-test)

ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ สามารถอธิบายให้ชัดเจนได้ดังนี้ สมมติว่านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่าแตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่ามีความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85-10 = 75$ ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

2.4 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่าสื่อไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80, 85/85 และ 95/95 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่ายก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือ 87.50/87.50 หรือ 87.50/90.00 เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) โดยใช้สูตรและวิธีคำนวณตามความหมายที่ 1 โดยตั้งประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ไว้ที่เกณฑ์ 80/80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษานักวิชาการถือเป็นหน้าที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาในเรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลวในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ภพ เลาหไพบูลย์ (2542 : 329) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ จากที่ไม่เคยกระทำหรือเคยกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

ประยูร ไชยวรรณ (2548 : 24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนได้บรรลุถึงความรู้ ทักษะ ความสำเร็จและสมรรถภาพต่าง ๆ ของสมองที่ได้พัฒนาขึ้น หลังจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชานั้น ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ทองใบ นิกอุจน์จิตร (2550 : 30) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถหรือคุณลักษณะและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียน การสอน ทำให้บุคคลเกิดความเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพทางสมอง สามารถวัดได้โดยใช้ แบบทดสอบให้นักเรียนตอบคำถามด้วยกระดาษและดินสอ

รุจิรา สระคำ (2550 : 38) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่าง ๆ ของแต่ละวิชาที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ผ่านมาแล้ว เป็นความสามารถในการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน โดยอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่งและแสดงออกในรูปความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้โดย อาศัยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

พัฒนพงษ์ ลีกา (2551 : 32) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคลซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและสามารถประเมินหรือวัดประมาณค่า ได้จากการทดสอบหรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของบุคคลที่พัฒนาออกมาขึ้น โดยมีผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกอบรม ซึ่งจะมีผล ต่อความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้สึก สามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งมี ผู้ได้ศึกษาค้นคว้าและให้แนวทางไว้ ดังนี้

ภัทธา โหมง่าง (2544 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี ความสัมพันธ์องค์ประกอบทั้งทางด้านสติปัญญาของผู้เรียน และด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะเขาพบว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของบุคคลที่มีระดับสติปัญญาเท่ากัน ส่วนใหญ่ จะเกิดจากองค์ประกอบที่มีใช้สติปัญญา การที่นักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางเชาว์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว องค์ประกอบอื่นก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนได้ เช่น วุฒิภาวะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียน เพื่อนสนิท ปัญหาส่วนตัว

สภาพทางบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเด็กเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางบ้านและทางโรงเรียน ทำให้เด็กอยากเรียนและสนุกสนานต่อการเรียน

2. พ่อแม่ และบุคคลที่สำคัญต่อเด็กเป็นผู้สนใจ และมีความเอาใจใส่ต่อการศึกษาล่าเรียนจนเด็กถือเป็นตัวอย่างและเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว

3. การฝึกของครอบครัวตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้เด็กมีความต้องการที่จะได้รับความประสบความสำเร็จในการเรียนและอื่น ๆ

อัมเรศ เนตาสีทธิ (2545 : 22) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า นอกจากตัวนักเรียนเอง และครูผู้สอนแล้วยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บ้าน สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและการศึกษาส่วนตัวของนักเรียน และได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านี้ไว้ 6 ประการ คือ

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ เป็นต้น

2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุและเพศ เป็นต้น

3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการเรียน การสอนทั้งหลาย กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด วิธีการที่ครูนำมาสอน ทักษะทางร่างกาย การกระทำทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุและเพศ เป็นต้น

4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ เป็นต้น

6. แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ประดิษฐ์ อุปรมัย (2545 : 171-173) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. กลุ่มเพื่อน โดยปกติเด็กมักจะรวมกลุ่มกันหลายลักษณะ เช่น กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนในชมรม กลุ่มเพื่อนสนิทในห้องเรียน และกลุ่มญาติที่มีอายุใกล้เคียงกัน เป็นต้น ทั้งนี้ กลุ่มเพื่อนจะมี

อิทธิพลต่อเด็กในหลายด้าน ทั้งในด้านการเรียน ด้านความประพฤติ การสื่อความหมายในแต่ละกลุ่ม อาจมีแบบแผนเฉพาะของตน ซึ่งจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการแสดงออกกลุ่มที่มี บรรยากาศดีเป็นกันเอง เข้าใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกมักจะมีแรงจูงใจและมีแนวโน้มที่จะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ส่วนกลุ่มที่มีบรรยากาศก้าวร้าว มีความคับข้องใจและมีการขัดแย้งกัน มักจะทำให้สมาชิกมีพฤติกรรมพึงปรารถนาและมีแรงจูงใจต่ำ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำด้วย

2. ครู มีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนการสอน เพราะโดยปกติครูจะคาดการณเอาไว้ สำหรับผลที่จะได้รับจากการเรียนการสอน และเด็กมักจะพัฒนาพฤติกรรมตามแนวที่ครูคาดหวังและ ครูก็ยังมีอิทธิพลในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน สร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความอยากเรียน และ ผลที่ได้ตามมาคือ การส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวครู เช่น บุคลิกภาพ พื้นความรู้ พื้นฐานทางครอบครัว ทัศนคติและค่านิยม ย่อมมี อิทธิพลต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น อีกทั้งครูยังมีบทบาทในฐานะเป็นผู้สอน ผู้ประเมินผลและผู้นำ กลุ่ม ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษานักเรียน

3. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน ส่วนมากจะมีผลในแรงจูงใจ ความศรัทธา ความเชื่อและค่านิยม สิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บ้าน โรงเรียนและชุมชน สิ่งแวดล้อมทางบ้านมีอิทธิพลมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะ การอบรมเลี้ยงดู และสภาพทางเศรษฐกิจ เด็กที่มีปัญหาทางบ้านมักจะมีปัญหาทางการเรียนและ ความประพฤติ สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ได้แก่ การจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน บุคลากรใน โรงเรียนและท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งการเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายมากที่สุด ถ้าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเอื้ออำนวย ส่วนสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น สภาพความเป็นอยู่ในเขต ใกล้เคียง และสื่อมวลชนต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมของเด็กเช่นกัน

ชัยกร คำแวง (2550 : 23) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง สิ่งที่มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการเรียนหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ

1. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดของบุคคล อันเป็นผลจากการสะสมกันมาของ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งความสามารถเหล่านี้สามารถวัดได้หลายทาง คือ

1.1 สมรรถภาพทางสมอง (Mental Abilities)

1.2 ความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude)

1.3 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

1.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem Solving Ability)

2. องค์ประกอบที่ไม่ใช่ความสามารถทางสติปัญญา เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบทางด้านนี้จะช่วยให้ผู้ที่มีสติปัญญาเท่ากัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ตัวแปรที่ไม่ใช่ความสามารถทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การปรับตัว พื้นฐานทางครอบครัว สภาพบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น ทักษะคิดที่มีสถาบัน ต่อวิชาที่เรียนและต่ออาจารย์ผู้สอน ปัญหาส่วนตัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน การเอาใจใส่ทางการเรียน

จากข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วย ลักษณะของนักเรียนเอง ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง ความรู้ ความคิด ความทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย สุขภาพ ความสนใจ ทักษะคิด การยอมรับความสามารถของตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพ แรงจูงใจ ค่านิยม อายุ เพศ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู การได้รับคำแนะนำ การเสริมแรงจากครู วิธีการที่ครูนำมาสอน การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียน ตลอดไปถึงองค์ประกอบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวเด็ก เช่น บ้าน ครอบครัว เพื่อน อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ได้กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2545 : 96) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549 : 16) กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่มีความมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่าง ๆ ของแต่ละวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นต่าง ๆ ของแต่ละ โรงเรียน

จากความหมายที่กล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่นำมาใช้วัดปริมาณความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับวิชาการที่นักเรียน

ได้เรียนรู้มาจากการตั้งสอนของครูว่าได้รับรู้มามากน้อยเพียงไร เป็นเครื่องมือของครูที่ใช้สำหรับวัดความสามารถของนักเรียนเอง

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2540 : 141) ได้แบ่งประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามจุดมุ่งหมายการประเมิน ได้แก่ แบบทดสอบอิงเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเรียนและแบบทดสอบอิงกลุ่มเป็นการประเมินที่ขึ้นกับเกณฑ์สัมพัทธ์หรือเกณฑ์ที่ได้จากพฤติกรรมของกลุ่ม

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามลักษณะการสร้าง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์มาเป็นอย่างดี และแบบทดสอบที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545 : 34) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบโดยแบ่งตามสมรรถภาพที่ใช้วัด แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความรู้ความสามารถและทักษะทางวิชาการหลังจากที่ได้จากการเรียนรู้แล้ว แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher-Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ทดสอบความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียนในห้องเรียน

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างและผ่านกระบวนการพัฒนาจนมีคุณภาพได้มาตรฐาน ทั้งความเที่ยงตรง ความยากง่าย อำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น

2. แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถทางสมอง (Mental Ability) ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ในอดีต

3. แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personal Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพของบุคคล เช่น วัตถุประสงค์ ความสนใจ นิสัย ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73-79) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างขึ้นมีหลายแบบ แต่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อความอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-false Test) ลักษณะทั่วไปถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูก-ผิด

คือข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้น เพื่อให้มีใจความและถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ลักษณะทั่วไปข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบคำถามที่ต้องการ จะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ดี นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักรวมกันน้อยต่างกัน

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549 : 20-23) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยจำแนกตามมิติต่าง ๆ คือ

มิติที่ 1 จำแนกตามขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่วัด เช่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์บางประเภทจะวัดเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์หรือประวัติศาสตร์หรือการสะกดคำ ฯลฯ

มิติที่ 2 จำแนกตามลักษณะหน้าที่ทั่วไปของแบบทดสอบ โดยสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ แบบทดสอบเพื่อการสำรวจผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์และแบบทดสอบเพื่อวัดวัดความพร้อม

มิติที่ 3 จำแนกตามคำตอบที่ใช้ โดยจะเป็นแบบทดสอบประเภทข้อเขียนและที่ใช้กันค่อนข้างมาก ได้แก่ แบบทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ต้องการให้นักเรียนหรือผู้เข้าสอบได้สาธิตทักษะของเขาเอง

จากการแบ่งประเภทของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นแบ่งได้หลายลักษณะตามเกณฑ์ที่ใช้แบ่งแตกต่างกันออกไป แต่หากพิจารณาถึง

รูปแบบการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อใช้เองและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรฐานที่สร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ

ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผลเป็นการหาค่าดัชนีเพื่อให้ทราบว่าสื่อการเรียนการสอนหรือวิธีสอนหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิผลเพียงใด แล้วนำสื่อการเรียนการสอนหรือวิธีสอนหรือนวัตกรรมไปทดลองใช้กับผู้เรียนอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ออกแบบไว้ แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิผล

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

มีผู้กล่าวถึงความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้หลายท่าน ดังนี้

เพชฌัญญู กิจระการ (2544 : 1) ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

วิวัฒน์ พัทโท (2550 : 58) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

สมลักษณ์ สุวรรณวงศ์ (2550 : 35) กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล มีความหมายถึง ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ด้วยคะแนนสูงที่สุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนหลังจากที่ได้ศึกษานวัตกรรมหรือสื่อต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

การหาค่าดัชนีประสิทธิผล

การหาค่าดัชนีประสิทธิผล เป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เป็นที่เพียงพอ เช่นในกรณีของการทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18 % การทดสอบหลังเรียน ได้คะแนน 67 % และกลุ่มที่ 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 27 % การทดสอบ

หลังเรียนได้คะแนน 74 % ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ปรากฏว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบ หลังเรียนระหว่างกลุ่มทั้งสอง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะ สิ่งทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนน ทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุด (เผชญิ กิจระการ. 2544 : 3) ดัชนีประสิทธิผลมีรูปแบบในการหาค่า ดังนี้

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

หรือ

$$\frac{P_2 - P_1}{100 - P_1}$$

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้งสองชนิด (ประเภท) นี้จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนน รวมสูงสุดที่ทำได้ (100 %) ตัวหารดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_2) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบ ก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาคะแนนสูงสุด ที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน นำคะแนน ที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียน ได้เท่าใด นำมาหารด้วยค่าที่ได้ที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนน ทดสอบก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ การคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล พบว่า มีค่าอยู่ ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียน ปรากฏว่า นักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม ดังนี้

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{0\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{0\%}{100\%} = 0.00$$

แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) = 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียน นักเรียนทำได้ สูงสุด คือ เต็ม (P_2) = 100 ค่า E.I. จะเท่ากับ 1.00 ดังนี้

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1} = \frac{100\% - 0\%}{100\% - 0\%} = \frac{100\%}{100\%} = 1.00$$

และในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$ $P_2 = 45\%$ $E.I. = -0.38$

สรุปได้ว่า คชนี้ประสิทธิผลเป็นการหาประสิทธิผลของสื่อหรือนวัตกรรมหลังเรียนว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าหรือมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากใช้สื่อมากน้อยเพียงใด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์คะแนนจากสูตรคำนวณ ดังนี้

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การทำงานต่าง ๆ จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของบุคคล หากบุคคลเกิดความพอใจก็จะเกิดความรัก ความผูกพัน มุ่งมั่นทุ่มเทความสามารถของตนเพื่อความสำเร็จของงานเต็มที่

ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

วิรุฬ พรรณเทวี (2542 : 14) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกภายในจิตของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะคาดหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจว่าจะมีมากหรือไม่

คาราณี โพธิ์ไทร (2552 : 41) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่จะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าตรงกับความต้องการหรือไม่อย่างไรซึ่งความต้องการจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้สึกรัก ชื่นชอบ มีเจตคติที่ดีและมีความสุข

จิตติญา วัชรินทรางกูล (2553 : 42) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบส่วนตัวของบุคคลต่อการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งกิจกรรมนั้นสามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้ สามารถกระตุ้นให้บุคคลมีความต้องการพบกับความสำเร็จมากขึ้นเรื่อย ๆ

เบ็ญจวรรณ เสาวโค (2553 : 45) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่รับรู้ด้วยจิตใจโดยอาศัยแรงจูงใจภายใน แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อการเรียนการสอนของครูและแสดงให้บุคคลรอบข้างได้รับรู้ในทางบวกหรือทางที่ดีขึ้น โดยวัดได้จากแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจและมีความสุขเมื่อได้ปฏิบัติงานนั้น หรือที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น มีเจตคติที่ดีต่องานในทางบวก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในทางบวกมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน แต่ในทางตรงกันข้าม หากผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในทางลบจะมีผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีสำหรับการสร้างความพึงพอใจ

สมยศ นาวิการ (2545 : 115) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของความพึงพอใจที่ต่างกัน 2 ลักษณะ ผู้บริหารหรือครูจะต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง
2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยกิจกรรมอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ในที่สุดนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้วความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

ทฤษฎีสำหรับการสร้างความพึงพอใจที่ได้ยอมรับและเชื่อถือที่สุด คือ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need) โดยมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ 3 ประการ ดังนี้ (Maslow. 1970 : 69)

1. คนทุกคนมีความต้องการและความต้องการมีอยู่ตลอดเวลา และไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปสูง ความสำคัญกล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้ตอบสนอง มาสโลว์ ได้สรุปลักษณะของการจูงใจจากต่ำไปหาสูง 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Maslow, 1970 : 16)

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need) ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ฯลฯ ความต้องการทางด้านร่างกาย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนอง

3.2 ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Need) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในสิ่งที่สูงขึ้นต่อไป คือ ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ เกิดขึ้นกับการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน

3.3 ความต้องการด้านสังคม (Social or Belongingness Need) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว จะมีความต้องการที่สูงขึ้น ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

3.4 ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Need) ความต้องการขั้นต่อมาเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้ รวมทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่น หรือคนอื่นยกย่องสรรเสริญ

3.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization or Self-realization) ลำดับความต้องการสูงสุดของมนุษย์ คือ ความต้องการที่จะสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิด ทะเยอทะยานใฝ่ฝันภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วน ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและเป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันที่อยากได้รับความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดหวังไว้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนและผลการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ

เพียงไร สิ่งที่คุณต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนคือการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์โดยใช้นิทานพื้นบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

จันทร์หา ปรีชา (2548 : 104) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านถิ่นทอเหนือ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านถิ่นทอเหนือ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.97/87.02 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6921 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ร้อยละ 69.21 และนักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

เครือวัลย์ ชินโสม (2549 : 86) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนยาง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนยาง จังหวัดบุรีรัมย์ มีประสิทธิภาพ 91.30/90.29 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนยาง จังหวัดบุรีรัมย์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน และความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนยาง จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก

แสงอรุณ สุขเกษม (2549 : 81) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกประสมเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแบบฝึกประสมเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.68/84.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการใช้แบบฝึกประสมเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกประสม

เพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับดีมาก

รัศมี ประทุมมา (2550 : 82) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดำรงสินอุทิศ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดำรงสินอุทิศ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.85/86.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนมณี แก้วพิกุล (2553 : 109) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ภาษาไทยจากบทเพลงไทยลูกทุ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ภาษาไทยจากบทเพลงไทยลูกทุ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 87.13/84.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ภาษาไทยจากบทเพลงไทยลูกทุ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แคลนตัน (Clanton, 2002 : 2690-2691-A) ได้ทำการศึกษาผลของวิธีการตัดอักษรตามวิธีสะกดคำ โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกชนิดที่ลบอักษรออกจากคำแล้วให้นักเรียนเติมอักษรที่หายไป ทำการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 แบบฝึก โดยทดลองกับนักเรียนระดับ 6 และ 7 จำนวน 194 คน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนการทดสอบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันแต่คะแนนกลุ่มทดลองหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึก

เชน (Chen, 2003 : 64-66-A) ได้ทำการศึกษาผลการใช้แบบฝึกของครูและการสอนในชั้นก่อนอ่านที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนในชั้นก่อนอ่าน เพื่อสร้างความสนใจ สร้างพื้นฐานความรู้ทำให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและประสบการณ์ก่อนการทำงานในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต บทเรียนจากเทป การสัมภาษณ์และการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสนใจและการสร้างความรู้ในชั้นก่อนอ่าน โดยการเรียงลำดับก่อนหลัง ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างหนังสือและประสบการณ์ การใช้แบบฝึกก่อนการอ่านช่วยให้นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเข้าใจมากยิ่งขึ้นและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านดีขึ้น

ยามาดะ (Yamada, 2003 : 65-69-A) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนโดยใช้รูปแบบคำเหมือนในการอ่านภาษาที่ 2 ผู้วิจัยได้จัดรวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนกันและคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มาจัดทำเป็นแบบฝึกเกี่ยวกับการอ่าน โดยใช้กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง โดยมอบ

ภาระงานให้หาคำที่มีความหมายเหมือนกัน หลังจากนั้นจึงแปลบทความนั้น เมื่อทำการทดสอบ
หลังเรียน พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถอ่านบทความและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทความได้เร็วขึ้น

พาร์ทริดจ์ (Partridge. 2004 : 1310-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อกำหนดเจตคติต่อการอ่าน
ของนักเรียนในห้องเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการศึกษาให้นักเรียนใน
กลุ่มตัวอย่าง 15 นาที ของทุกวันตลอด 10 สัปดาห์ การเก็บข้อมูลใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและ
หลังเรียนเป็นแบบประเมินเจตคติต่อการอ่าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในบทความ
ที่อ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งให้เห็นว่าเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนปรับปรุงดี เป็นการพัฒนาการอ่านได้ดีขึ้น

เนเธอร์แลนด์ (Netherland. 2005 : 3686-A) ได้ทำการศึกษาเพื่ออธิบายและเปรียบเทียบ
นิสัยการอ่านและเจตคติของนักเรียนและผู้ปกครองใน โรงเรียนชั้น 1 และ โรงเรียนชั้นอื่น ๆ เครื่องมือ
มี 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามผู้ปกครองและสอบถามนักเรียน พบว่านักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียน
ชั้น 1 อ่านหนังสือน้อยกว่านักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนชั้นอื่น ๆ และนักเรียนและผู้ปกครองใน
โรงเรียนชั้น 1 มีหนังสือและอุปกรณ์การศึกษาน้อยกว่านักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนชั้นอื่น ๆ
ซึ่งบ่งชี้ว่าการจัดประสบการณ์การอ่านที่บ้านมีผลกระทบต่อความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน
ของนักเรียนในโรงเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์โดยใช้นิทานพื้นบ้าน สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้อ่านนิทานพื้นบ้าน ได้พัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้
มีแรงจูงใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้
มีความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย บรรลุจุดหมาย
ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ